

Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні

Пресконференція – Нью-Йорк – 31 жовтня 2024 р.

Ерік Мьосе, голова

Доброго ранку всім!

Ми зібралися тут сьогодні, щоб поділитися основними висновками доповіді, представленої Незалежною міжнародною комісією з розслідування порушень в Україні Третьому комітету Генеральної Асамблеї у вівторок, 29 жовтня 2024 року.

Наш найважливіший висновок полягає в тому, що російська влада здійснювала катування, які кваліфікуються як злочин проти людяності.

Протягом наших двох попередніх мандатів ми повідомили про широке та систематичне застосування російською владою катувань, що являють собою воєнні злочини, як в Україні, так і в Російській Федерації. Жертвами стали цивільні особи та військовополонені – жінки та чоловіки.

Недавні висновки Комісії показують, що російська влада застосовувала катування на всіх підконтрольних Росії територіях України та в місцях позбавлення волі в Російській Федерації, які були предметом нашого розслідування. Карта областей, де відбувалися ці дії, розміщена на нашому сайті. Нові докази підтверджують попередній висновок про те, що катування були широко розповсюджені.

Комісія також раніше дійшла висновку, що застосування катувань було систематичним. Ми визначили спільні елементи щодо категорій осіб, проти яких спрямовані катування, цілей та схожості застосовуваних методів.

Ця доповідь містить докази інших загальних елементів, включно з:

- перенесенням поширених у місцях позбавлення волі в Російській Федерації насильницьких практик до аналогічних закладів на окупованих територіях України;
- неодноразовим застосуванням сексуального насильства;
- залученням співробітників окремих служб та органів безпеки з Російської Федерації на окупованих територіях України, які діяли скоординовано та з чітко розподіленими обов'язками; та
- наказами керівництва, а також чітким відчуттям безкарності, що панує серед виконавців.

Виходячи з сукупності доказів, ми дійшли висновку, що російська влада діяла відповідно до скоординованої державної політики застосування катувань проти українських цивільних осіб та військовополонених. Таким чином, крім катувань, прирівняних до воєнних злочинів, російська влада також здійснювала катування, які кваліфікуються як злочини проти людяності.

У звіті також міститься інформація про сексуальне насильство, атаки на енергетичну інфраструктуру та атаки з використанням зброї вибухової дії, які вплинули на цивільних осіб та цивільні об'єкти.

Врінда Гровер, комісар

Переходячи до нових спільних елементів катувань, спочатку я розповім про перенесення насильницьких практик з місць позбавлення волі в Російській Федерації до аналогічних закладів на підконтрольних Росії територіях в Україні. Колишні полонені повідомили про систематичне використання тих самих жорстоких методів у тій самій послідовності, що вказує на повторення практики катувань. Свідки описали жорстоку процедуру приймання полонених, так звану «прийомку». Ці жорсткі заходи спрямовані на залякування, тиск, приниження, примус, покарання полонених та застосовуються регулярно. Персонал стежив за дотриманням правил за допомогою камер відеоспостереження та вдавався до суворого колективного покарання за будь-які порушення. Допити супроводжувалися деякими з найбільш жорстоких методів поведження, зафіксованих Комісією.

Ще одним тривожним елементом, задокументованим Комісією, є неодноразове використання сексуального насильства у вигляді катувань у місцях позбавлення волі, що знаходяться під контролем російської влади. Полонені стали жертвами зґвалтувань, спроб зґвалтувань, жорстокого поведження в зоні статевих органів у вигляді побиття, ударів електрошокером або опіків, тривалих періодів примусового оголення, каліцтва та кастрації статевих органів, а також примусового обшуку тіла. Колишні полонені розповідали про побиття та застосування електрошокерів в душевих, коли вони були без одягу та мокрими. Розслідування Комісії показали, що жертвами цих актів були як чоловіки, так і жінки, включно з цивільними особами та військовополоненими; однак більшість жертв були чоловіками. Переважна кількість військовополонених повідомили про сексуальне насильство та описали тривалу психологічну травму, спричинену цими порушеннями.

Тепер я перейду до іншого аспекту. Ми зафіксували численні випадки, коли полоненим відмовляли в медичній допомозі, навіть за наявності видимих серйозних травм, як це сталося з одним полоненим з України. Доказові дані також свідчать про причетність медичного персоналу до жорстокого або недбалого поведження з полоненими, що є порушенням етичних норм. Ми дійшли висновку, що ці дії російської влади порушують зобов'язання міжнародного гуманітарного права щодо забезпечення здоров'я та недоторканності полонених цивільних осіб та військовополонених, а також права людини на здоров'я, яким повинні користуватися полонені.

Пабло де Грейф, комісар

Наступним важливим і новим елементом, стосовно якого Комісія має докази, є організаційні аспекти, через які допускалися катування. У місцях позбавлення волі допити проводились у встановленому порядку під керівництвом працівників Федеральної служби безпеки Російської Федерації за участю штатних працівників Федеральної служби виконання покарань та підрозділів спеціального призначення (*Спецназ*). Численні докази підтверджують, що ці служби діяли на підставі регулярної ротації, координуючи між собою дії та чітко розподіляючи обов'язки. Ключову роль у

застосуванні катувань на різних етапах тримання під вартою відігравав спецназ Федеральної служби виконання покарань.

Крім того, Комісія має докази того, що керівництво цих установ або інші високопоставлені представники російської влади віддавали накази, заохочували, допускали або не вживали жодних заходів для припинення катувань або жорстокого поводження.

Тепер я звернуся до розслідувань Комісії щодо нових атак із застосуванням зброї вибухової дії. Ці атаки завдали шкоди цивільним об'єктам, включно з лікарнями та іншими медичними закладами, культурними та цивільними об'єктами, такі як торговий центр та ринки, а саме в години, коли там було багато цивільних. Деякі з цих атак були невибірковими, порушуючи міжнародне гуманітарне право.

Ми також розглядали атаки із застосуванням зброї вибухової дії на підконтрольних Російській Федерації територіях, але завершити розслідування через відсутність доступу не вдалося, всупереч запитам, надісланим в Російську Федерацію.

Нарешті, Комісія раніше уважно розглянула масштабні атаки на енергетичну інфраструктуру України, які почалися 10 жовтня 2022 року, і дійшла висновку, що вони були широкомасштабними та систематичними. У рамках нашого поточного мандату ми дослідили дев'ять додаткових хвиль атак у період з січня 2023 року по вересень 2024 року та оцінили їх наслідки. Повний вплив на цивільне населення поки невстановлений. В цій доповіді ми зосереджуємо увагу на праві українців на охорону здоров'я та освіти. Ці наслідки особливо вплинули на певні категорії осіб, включно з дітьми та людьми похилого віку, а також особами з інвалідністю або хронічними захворюваннями. Також серйозно постраждали особи (здебільшого жінки), які доглядають за вищезазначеними людьми. Комісія продовжить свої розслідування.